

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ISSN 2076-5843

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**
Серія
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Виходить 4 рази на рік
Заснований у березні 1997 року

№4. 2017
(Частина 2)

Черкаси – 2017

Журнал розрахований на економістів, викладачів, науковців, аспірантів, студентів.

Журнал входить до «Переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» на підставі Наказу МОН України від 15 квітня 2014 року № 455.

Випуск № 4 (Частина 2) наукового журналу Вісник Черкаського університету, серія економічні науки рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 3 від 14.12.2017 року).

Журнал реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), індексується Google Scholar.

Головна редакційна колегія:

Черевко О.В., д.е.н., проф. (головний редактор); *Босчко Ф.Ф.*, член-кор. НАПН України, д.б.н., проф. (заступник головного редактора); *Корновенко С.В.*, д.і.н., проф. (заступник головного редактора); *Кирилюк Є.М.*, д.е.н., проф. (відповідальний секретар); *Архипова С.П.*, к.пед.н., проф.; *Біда О.А.* д.пед.н., проф.; *Гнезділова К.М.*, д.пед.н., доц.; *Головня Б.П.*, д.т.н., доц.; *Гусак А.М.*, д.ф.-м.н., проф.; *Десятов Т.М.*, д.пед.н., проф.; *Земзюліна Н.І.*, д.і.н., проф.; *Жаботинська С.А.*, д.філол.н., проф.; *Кузьмінський А.І.*, член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; *Кукурудза І.І.*, д.е.н., проф.; *Лизогуб В.С.*, д.б.н., проф.; *Ляшенко Ю.О.*, д.ф.-м.н., доц.; *Марченко О.В.*, д.філос.н., проф.; *Масненко В.В.*, д.і.н., проф.; *Мінаєв Б.П.*, д.х.н., проф.; *Морозов А.Г.*, д.і.н., проф.; *Перехрест О.Г.*, д.і.н., проф.; *Поліщук В.Т.*, д.філол.н., проф.; *Селіванова О.О.*, д.філол.н., проф.; *Чабан А.Ю.*, д.і.н., проф.; *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф.

Редакційна колегія серії:

Кукурудза І.І., д.е.н., проф. (відповідальний редактор напряму «Економічна теорія»); *Процаликіна А.М.*, к.е.н., доц. (відповідальний секретар напряму «Економічна теорія»); *Назаренко С.А.*, д.е.н., проф. (відповідальний редактор напряму «Менеджмент та економічна безпека»); *Зачосова Н.В.*, к.е.н., доц. (відповідальний секретар напряму «Менеджмент та економічна безпека»); *Андрусак В. М.*, к.е.н., доц.; *Врубель Ю.* д.е.н., проф. (Польща); *Волейшо Я.*, д.е.н., проф. (Польща); *Єжі Веславські*, д.е.н., проф. (Польща); *Єфіменко Н.А.*, д.е.н., проф.; *Кирилюк Є.М.*, д.е.н., доц.; *Пасека С.Р.*, д.е.н., проф.; *Петрова І.Л.*, д.е.н., проф.; *Прямухіна Н. В.*, д.е.н., *Пузіков В.В.*, д.е.н., проф. (Білорусь); *Соловійов В.М.*, д.ф.-м.н., проф.; *Шпильова В.О.*, д.е.н., доц.; *Андрусак В. М.*, к.е.н., доц.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра менеджменту та економічної безпеки, тел. (0472) 54-47-67,
web.-сайт: www.ejournal.cdu.edu.ua
e-mail: natazachosova@ukr.net

activity of small business entities. In turn, systematization and specification of the abovementioned factors of innovation and investment development of small business entities will allow developing a system of indicators for assessing the innovation and investment potential of these entities in the framework of improving the incentive mechanism based on a rational combination of different sources of funding.

Keywords: *small business, enterprise, investment, innovation, factors, innovation and investment activity.*

*Одержано редакцією: 04.12.2017
Прийнято до публікації: 13.12.2017*

УДК 332.146.2

СУРАЙ Анна Станіславівна,
к. е. н., доцент,
доцент кафедри менеджменту та бізнес-
адміністрування
Черкаського державного технологічного
університету, м. Черкаси, Україна
Annasuray0@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЛОВОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

У статті виокремлено економічні інтереси, що є рушійною силою розвитку ділового середовища та породженням новітніх тенденцій функціонування регіонів, розглянуто роль і місце ділового середовища в системі гармонізації економічних і соціальних інтересів. Розглянуто проблему неформалізованості, недостатності, асиметрії знань. Окреслено перспективні напрями досліджень ділового середовища на рівні регіонів і регіонального менеджменту: оцінка інтересів регіональних агентів ділового середовища; виявлення тригерів розвитку ділового середовища; розробка дієвого прототипу ділового середовища регіону, що дасть змогу імітувати ділове середовище регіону, території та, відповідно, використовуючи взаємозв'язки, оптимізувати його стан; розробка методики, в межах якої можливе проведення комплексної оцінки ділового середовища.

Ключові слова: *ділове середовище; регіони; інновація; регіональний менеджмент; інтереси; напрями дослідження; модель ділового середовища; пріоритети дослідження.*

Постановка проблеми. Ділове середовище в усіх формах його прояву є невід'ємним елементом, складовою регіональної економіки.. Закони та закономірності розвитку ділового середовища регіону одночасно формують загальні перспективи економічних і соціальних систем, в рамках їх безпосереднього впливу. Вивчення даної теми, її науково обгрунтоване бачення, вирішення проблем розвитку представляє науковий інтерес і потребує подальшого дослідження в теоретико-методологічному, практичному аспекті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світовій науковій теорії та методології існує достатня кількість досліджень, розробок і публікацій, присвячених діловому середовищу, питанням його системної оцінки, методам і технологіям регулювання. Так, ділове середовище через призму економіки розглядали Р. Манн і Р. Сливка, М. Пашкевич. Проблематику формування ділового середовища в контексті активізації інформаційних потоків вивчали І. Семененко, О. Фінагіна.

В Україні означені дослідження не носять комплексного і синтетичного характеру, вони не акцентують увагу на наявності складних процесів одночасного накопичення формальних і неформальних знань розвитку економіки, змін соціальної сфери, новітніх форматів ділового середовища.

В Україні дослідження питань розвитку ділового середовища, його оцінювання та відповідного регулювання на рівні регіону, галузі, країни не носять комплексного і синтетичного характеру, а тому ряд питань залишаються відкритими. До зон

невизначеності слід віднести: питання розробки та реалізації національної моделі економіки та відповідних параметрів ділового середовища; окреслення регіональних осередків ділового середовища з наближеними параметрами та спільними характеристиками розвитку, оцінка потенціалу ділового середовища регіонів; економічні та соціальні інтереси розвитку ділового середовища регіонів України

Мета та завдання дослідження. Актуальність наукового напрямку, недостатня вивченість проявів розвитку ділового середовища у вітчизняній літературі визначили вибір теми дослідження, зумовили постановку мети – вивчити питання необхідності узагальнення знань регіонального менеджменту в процесі дослідження ділового середовища як триггеру розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковці та практичні фахівці у сфері менеджменту активно поширюють низку висновків щодо ключових особливостей розвитку сучасного ділового середовища більшості країн світу. При цьому виокремлюють два паралельних різноспрямованих процеси, що відбуваються в економіці:

з одного боку процеси глобалізації та транснаціоналізації, що стирають національні межі, формують єдність процесів розвитку, окреслюють майбутні контури інтернаціоналізації інформаційної спрямованості економіки;

з іншого – посилення аспектів регіоналізації, новітні формати розвитку регіонів, пріоритетність реалізації проектів стратегічного функціонування окремих територій. І такі прояви набувають все більшої виразності.

В сучасних умовах активного поширення інформаційної економіки, впровадження інноваційних моделей корпоративного бізнесу, масової кластеризації регіональних і національних економік вченими проводяться дослідження з питань формалізації знань про ділове середовище регіону, що є інформаційно прихованими, напівзакритими. До такого переліку процесів формалізації, що сьогодні активно поширюються в Україні слід віднести:

процеси інституалізації в регіонах України; поява організацій, діяльність яких спрямована на оцінку ділового середовища регіону. Так, в Україні вперше у 2016 р. було здійснено спробу оцінити ділове середовище в межах Програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні», складовою якої став розроблений спеціальний національний інструмент – «Щорічна оцінка ділового клімату» [1]. Водночас така оцінка не містить широкого спектру даних в регіональному розрізі.

Сучасні дослідження йдуть в ногу з процесами глобалізації та світової інтеграції, саме в такому контексті актуальним постає завдання щодо відчуження найбільш затребуваних знань. Адже велика частина накопичених знань, досвіду, практичних технологій регулювання складних національних і регіональних систем ведення бізнесу, інституалізації соціальних і культурних змін соціуму, особливостей впливу інформатизації, політичних зрушень (як складових ділового середовища) мають характеристику неформального знання.

Проте на сьогоднішній день в Україні ще не склалося комплексного розуміння ролі ділового середовища як інституту визнання і закріплення змін, орієнтованих на гармонізацію економічних і соціальних інтересів, необхідності формалізації всіх процесів і явищ, що формують систему ділового середовища регіону, відсутності дієвої моделі ділового середовища регіону та механізмів відповідного цільового регулювання.

Дана проблематика формує і реалізує свої потенційні можливості в контексті глибинного розуміння, відображення, перспектив оцінки та подальшого регулювання ділового середовища, як механізму створення нової моделі національної (регіональної, корпоративної) економіки. Такий механізм формується в системі науково обґрунтованого бачення змін економіки, коли уряди і правлячі кола чітко визначають майбутнє країни і її регіонів.

У найближчій перспективі актуальними позиціонуються моделі інноваційної, кластерної, соціально орієнтованої й інформаційно-інноваційної економіки. Ці моделі багато в чому є ідеалізованими, але в їх основу, фундамент закладається певна модель ділового середовища з описом складових, принципів функціонування, взаємозв'язків, існуючих станів і зон проблематики, регіональних особливостей, чіткими векторами змін, реформ, механізмів й інструментів різних форматів цільової політики з урахуванням регіональних особливостей ділового середовища (рис. 1).

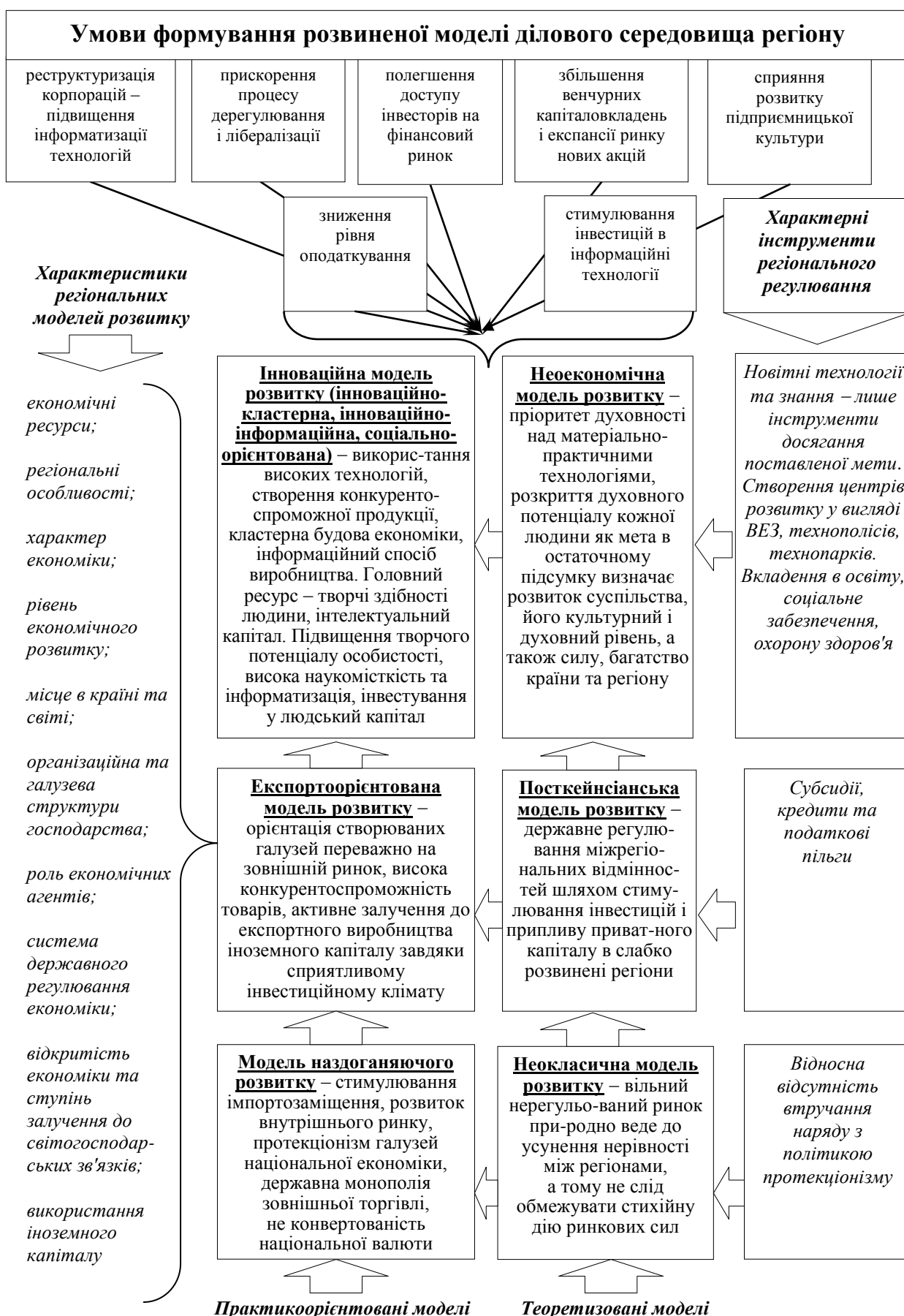

Рис. 1 Зміни моделі розвитку економіки (країни, регіону) на основі формування цільового механізму регулювання ділового середовища

Це змістовна зміна економічних, соціальних і культурних відносин на базі чіткого бачення майбутнього економіки регіону, пріоритетного використання ресурсів. Економічна модель представляє собою теоретичну формалізацію, збудовану для наближення, опису економічних процесів за допомогою відносно невеликого числа концепцій або змінних.

Зрозуміло, що економічні інтереси є базисом змін, вони активують рушійні сили, окреслюють перспективні формати діяльності. Спільність економічних інтересів, їх балансування та гармонізація є основою формування суспільного прогресу, поступового руху до інформаційного суспільства.

Регіональні інтереси, необхідно вивчати з позиції їх пріоритетності для національної економіки, формування здорового ділового середовища регіону (рис. 2).

Рис. 2 Формалізація інтересів як рушійної сили розвитку ділового середовища регіону

Ключові інтереси та рушійна сила ділового середовища вимагають додаткового вивчення, оцінки, систематизації, адаптації в управлінському інструментарії і механізмах:

- відтворення;
- розвитку;
- адаптації;
- соціалізації;
- забезпечення безпеки;
- інноваційного розвитку;
- інтеграції та транснаціоналізації;
- формалізації, регламентації та уніфікації.

У сучасній стратифікації ділового середовища слід виділяти групи взаємопов'язаних і взаємообумовлених інтересів, що визначають якісні та кількісні, формальні і неформальні параметри ділового середовища. Рекомендованими до вивчення та оцінки групи інтересів слід вважати:

- економічні – складність і неконтрольованість світового ринку, відповідного всеосяжній глобалізації й інтеграції національних і регіональних економік;
- геополітичні – формування стратегічних передумов конкурентоспроможності на світових ринках, захист ключових національних і регіональних інтересів;
- інформаційно-комунікаційні – забезпечення інноваційного розширеного розвитку ділового середовища регіонів;
- соціокультурні – забезпечення соціальної безпеки, виконання соціальних планів і програм, збереження і розповсюдження культурної ідентичності;
- екологічні – забезпечення екологічної безпеки, формування соціальної відповідальності, запровадження сучасних стандартів якості в сфері екологічної безпеки;
- правові – створення умов інтеграції інтересів акторів ділового середовища регіону, сформування передумов для можливої реалізації прав і свобод, в основі якої лежить потреба в удосконаленні правового статусу представників бізнес-спільноти регіону;
- інституційні – забезпечення визнання формалізації усіх процесів, що супроводжують здійснення ділових функцій.

По суті, названі групи інтересів і є проявом та рушійною силою розвитку підсистем ділового середовища регіонів України – економічної, політичної, інформаційної, соціальної, правової та екологічної підсистем. Відповідно до ключових інтересів регіональної економіки, її пріоритетів розвитку, гармонізації та консолідації груп інтересів слід розглядати та розробляти механізми регулювання ділового середовища.

Отже, в світовій системі знань формуються напрями нових досліджень у форматах теорії, методології, методик і практичного забезпечення розвитку ділового середовища, взаємовідносин, інформаційної забезпеченості даних процесів (рис. 3).

Теорія дослідження ділового середовища орієнтована на формування і науковий прогрес у питаннях розвитку:

1. Методології – вивчення і накопичення знань про закони і закономірності розвитку, дослідження передумов змін і векторів розвитку, визначення принципів і механізмів розвитку, формування правил і закономірностей інституціоналізації моделей середовища та її компонентів.

2. Методики – дослідження та регулювання даного виду середовища з позиції наукового та соціокультурного прогресу орієнтованих на сучасні планово-прогностичні підходи, активне використання інноваційного та інформаційного інструментарію.

3. Практична складова – формує управлінські технології, механізми та інструменти аналізу, оцінки, моніторингу і діагностик, формування стратегічних і тактичних планів, адаптації найкращого світового досвіду, балансу інтересів у розвитку, інформаційному і комунікаційному забезпеченні змін й інших актуальних напрямів розвитку.

Перспективними напрямками досліджень ділового середовища на рівні регіонів та регіонального менеджменту можна вважати:

- оцінку інтересів регіональних агентів ділового середовища;
- аналіз конфліктів і проблем;
- виявлення тригерів розвитку ділового середовища;
- розробку дієвого прототипу ділового середовища регіону, що дасть змогу здійснити його імітування та використовуючи взаємозв'язки, оптимізувати його стан. Задачею прототипу має стати висвітлення неявних зв'язків і неформалізованих даних, прогнозування впливу змін факторів, що формують ділове середовище на систему в цілому;

Рис. 3. Цільове відображення ділового середовища в наукових дослідженнях

- розробку методики комплексної оцінки ділового середовища, яка має виступати дієвим механізмом формалізації явища ділового середовища регіону, що створить умови для проведення регіонального порівняння, дасть змогу інтерпретувати отримані результати, розробляти та впроваджувати політику як регіонального, так і державного рівня, відповідну специфічним особливостям кожної території або регіону;
- невідповідність механізмів розвитку ділового середовища регіону ключовим інтересам бізнесу, населення, культурних стандартів, перспективам соціалізації;
- запровадження механізмів й інструментів регулювання, що враховуватимуть регіональні особливості формування ділового середовища;

- вивчення та оцінку досвіду функціонування й регулювання розвитку ділового середовища інших країн і регіонів із позицій можливості трансформаційного перенесення такого досвіду на регіони України;
- регулювання розвитку ділового середовища регіонів у контексті активізації формування інформаційної й інноваційної типів економіки, поширення процесів кластеризації.

Можливим стає визначення загальних пріоритетів і форматів проєкції досліджень ділового середовища у розрізі регіональних проблематик, активізації процесів євроінтеграції. У комплексі знань і пріоритетів наукових досліджень ділового середовища у перспективі мають бути сформованими і отримати своє розв'язання конфлікти, орієнтовані на баланс і гармонізацію розвитку регіонів, галузей, країн із урахуванням суспільного прогресу і системного прискорення інтеграції науки і бізнесу.

Особливо важливо розглядати потенціал взаємодії та адаптації досвіду регулювання ділового середовища розвинених країн світу. У 1994 р. у ЄС було засновано Комітет регіонів – консультативний і представницький орган регіонів Європи [2]. У процесі ухвалювання рішень з питань, що торкаються місцевих й регіональних інтересів у галузі освіти, молодіжної політики, культури, охорони здоров'я, соціального й економічного гуртування, охорони довкілля, розпорядження коштами Європейського соціального фонду, транскордонної співпраці і транспорту, консультації з Комітетом регіонів є обов'язковими. Згідно статуту Комітету регіонів ЄС поняття «регіон» трактується, як «територія, що являє собою очевидну спільноту з географічної точки зору, або така територіальна спільнота, де є наступництво, і населення, яке визнає певні спільні цінності і прагне зберегти й розвивати свою самобутність з метою стимулювання культурного, економічного і соціального прогресу» [2, 3].

Як видно, це розуміння регіону також виходить за межі адміністративно-територіальних одиниць, оскільки багато «природних районів» розташовано на території декількох країн. Державні кордони перешкоджають розвитку ділової активності та торгівлі, росту економіки, міст і покращенню якості життя людини. Така концепція розуміння регіону дозволила ученому Дж. Скотту ввести поняття «трансрегіонального регіоналізму», як просторово інтегрованої форми політичного співробітництва і вирішення проблем, яка перетинає кордони національних адміністративних одиниць і намагається сформулювати, всупереч цим кордонам, усвідомлення пов'язаності, взаємозалежності і спільних інтересів територій» [4].

Особливу актуальність набуває взаємодія знань із розвитку ділового середовища та сучасного регіонального менеджменту і економіки. Науковці стрімко розширюють межі досліджень регіонів в таких напрямках як інноваційний та інвестиційний менеджмент, зовнішньоекономічна діяльність тощо. Сьогодні в системі сучасних економічних знань чітку роль відіграє регіональний менеджмент. Це загальносвітовий процес, у якому гідне місце належить національній школі з її чималими здобутками й перспективами подальшого зростання. Регіональний менеджмент визначається як цільовий регулюючий вплив за допомогою специфічних механізмів, інструментів і технологій на процеси розвитку певної території в напрямі її розширеного відтворення, балансування і консолідації ключових інтересів, прогресу суспільної життєдіяльності й оформлення специфічної моделі функціонування через інститути влади [5].

У цілому, спрямованість у трактуванні та визначенні регіонального менеджменту орієнтує на стрімкі зміни і трансформації існуючої моделі, прогрес управлінської діяльності, відповідність ринковим перетворенням, новітні стандарти культури. Ці процеси спрямовані на формування у перспективі нової моделі регіонального менеджменту [5]. У такому баченні прогресу та еволюціонування розвитку економічних і управлінських знань саме регіональний менеджмент має бути зацікавленим у розширенні меж досліджень за рахунок адаптування світової теорії, методології та методик формування і розвитку ділового середовища. Такий досвід потребує свого визначення систематизації та подальшого впровадження в інтересах регіонів України.

Перехід до ринкових відносин виявив суперечливий характер формування економічних і соціальних механізмів в управлінні державою і регіонами. Стрімка зміна існуючих економічних і соціальних відносин сповільнює темпи трансформації соціальної та економічної сфер без формування концепції державної моделі розвитку, розробки і формування регіональних моделей ринків, ділового середовища. Урахування інтересів і особливостей економічного та соціального розвитку в регіонах має стати основою зростання економіки всієї України, але для цього потрібні єдина національна ідея розвитку, чітко сформована стратегія напрямів змін, комплекс соціальних і культурологічних стандартів, які відповідають світовим тенденціям. Розуміння кожного нового ступеня розвитку в Україні вимагає визначення поточних станів, виявлення основних сил впливу і можливих перспектив. Така потреба у діагностуванні досягнутого рівня розвитку ринкового середовища в Україні вимагає осмислення й формалізації спеціальних емпіричних даних. Ця інформація є вкрай необхідною для формування науково обґрунтованої, прогресивної внутрішньої і зовнішньої державної політики у сфері формування ділового середовища [6]. Такий досвід є затребуваним в реаліях України, яка має велику територію, достатню кількість регіонів із специфікою розвитку ділового середовища, регіональними особливостями культури ведення бізнесу, ментальності, географічною, ресурсною, освітньою та іншою диференціацією.

Висока регіональна диспропорційність логічно призводить до порушення єдиного інтегрованого економічного простору України. Так, частка міжрегіонального обороту у ВВП країни протягом останніх років не перевищує 25%, а економічне зростання продовжує локалізуватись у промислових, фінансових і транспортно-транзитних центрах всередині регіонів. На цій основі формуються тренди локального ізоляціонізму, які додатково гальмують міжрегіональний обмін і поширення міжрегіонального співробітництва. Обмеженість та нерівномірність розподілу ресурсів для регіонального розвитку є підґрунтям збереження високого рівня фіскальної централізації, основною ознакою якої є дотаційність переважної більшості місцевих бюджетів [7].

Таким чином, управління діловим середовищем та його розвитком спирається на ключові характеристики понять «управління», «функції управління», «закони та закономірності управління». У даному розумінні і трактуванні розвитку, системних змін проявляється глибина менеджменту: національних, галузевих і регіональних систем. Процеси розвитку припускають дію сукупності законів і закономірностей, процесів і явищ, одночасно упорядковуючих і дезорганізуючих, інтегруючих і дезінтегруючих. У результаті формуються і реалізуються різні перетворення: на рівні зовнішнього і внутрішнього середовища, особливостей розвитку складових.

Прояв розвитку і змін вважаємо за доцільне дослідити з позицій складності систем, дії законів інтеграції і синергії, розглядати перетворення на рівнях зовнішнього і внутрішнього середовища (рис. 4).

У зовнішньому середовищі розвиток і зміни проявляються у формах соціалізації, інтернаціоналізації, транснаціоналізації та глобалізації. У внутрішньому середовищі організаційні зміни отримують реалізацію і формалізуються завдяки стандартизації, діджиталізації, реструктуризації, антропоцентризму організаційної будови.

У світовій системі знань менеджменту, сучасної теорії і методології ділового середовища, для забезпечення оптимізації регіонального ділового середовища умовам, що перманентно змінюються, вимагає його постійного аналізу, діагностування, регулювання, коригування відповідно до ключових економічних інтересів – національних, галузевих, регіональних.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Таким чином, в дослідженні виокремлено економічні інтереси, що є рушійною силою розвитку ділового середовища та породженням новітніх тенденцій функціонування регіонів, розглянуто роль і місце ділового середовища в системі гармонізації економічних і соціальних інтересів. Запровадження механізмів й інструментів регулювання, що враховуватимуть регіональні

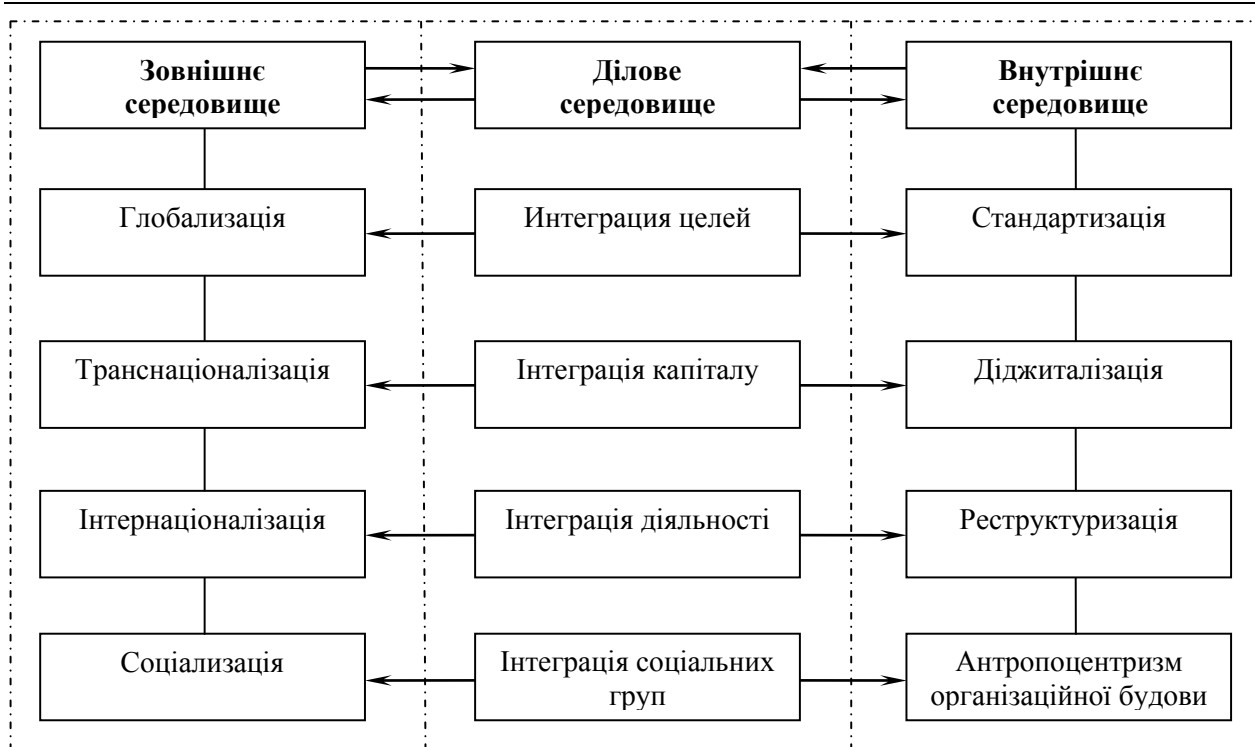

Рис. 4 Прояв ключових процесів розвитку та змін ділового середовища

особливості ділового середовища; вивчення та оцінка досвіду функціонування та регулювання розвитку ділового середовища інших країн і регіонів із позицій можливості перенесення такого досвіду на ґрунт регіонів України; регулювання розвитку ділового середовища регіонів у контексті процесів формування інформаційної, інноваційної економіки, процесів кластеризації – перспективні завдання регіонального менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Щорічна оцінка ділового клімату 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2225568>.
2. Семененко І. Групи інтересів у Європейському Союзі: регіональний аспект : (текст) [Електронний ресурс] / І. Семененко // Часопис «І». – 1998. – Режим доступу до журн.: <http://www.ji.lviv.ua/n23texts/semenenko.htm>.
3. Пашкевич М. С. Дослідження поняття "регіон" як об'єкту державного економічного регулювання / М. С. Пашкевич. // Ефективна економіка. – 2010. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_2_36.
4. Сливка Р. Новий вимір політичного та соціально-економічного співробітництва між прикордонними територіями в Центральній та Східній Європі: (текст) [Електронний ресурс] / Р. Сливка. – Режим доступу: <http://geoinfo.if.ua/?p=265>.
5. Манн Р.В. Теоретико-методологічні засади розвитку регіонального менеджменту: особливості, проблеми, перспективи [моногр.] / Р.В. Манн. – Донецьк: «ВІК», 2013. – 382с.
6. Фінагіна О.В. Ринкова трансформація в регіоні: особливості розвитку та діагностування: монографія / О.В. Фінагіна // НАН України, Ін-т економіко-прав. досліджень. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 228 с.
7. Нова регіональна політика для нової України: Аналітична доповідь (Скорочена версія). – К., Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017.- 36 с.

References:

1. Annual business climate assessment 2016. (2016) [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2225568> [in Ukrainian].
2. Semenenko, I. (1998) Group of interests in the European Union: regional aspect [Electronic resource] – Access mode : <http://www.ji.lviv.ua/n23texts/semenenko.htm> [in Ukrainian].
3. Pashkevich, M. (2010) Research of the notion of "region" as an object of state economic regulation. Effective economy [Electronic resource]. – Access mode : http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2010_2_36 [in Ukrainian].
4. Slivka, R (2016). A new dimension of political and socio-economic cooperation between the border areas in Central and Eastern Europe [Electronic resource]. – Access mode : <http://geoinfo.if.ua/?p=265> [in Ukrainian].
5. Mann, R. (2013) Theoretical and methodological principles of regional management development: peculiarities, problems, perspectives. *Donetsk: "VIC"*, 382 [in Ukrainian].
6. Finagina, O. (2005) Market transformation in the region: peculiarities of development and diagnostics: monograph. National Academy of Sciences of Ukraine, *Donetsk*, 228 [in Ukrainian].

7. The New Regional Policy for a New Ukraine: An Analytical Report (2017) (Shortened Version). Institute for Socio-Economic Research, 36 [in Ukrainian].

SURAI Anna Stanislavivna,
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Management and Business Administration
Cherkasy State Technological University, Ukraine
Annasuray0@gmail.com

BUSINESS ENVIRONMENTAL RESEARCH IN CONDITIONS OF GENERAL KNOWLEDGE OF REGIONAL MANAGEMENT

Abstract.

Introduction. *The business environment in all its forms is an integral part of the regional economy. Laws and laws of the development of the business environment of the region simultaneously form the general prospects of economic and social systems, within the framework of their direct influence. The study of this topic, its scientifically grounded vision, the solution of problems of development is of scientific interest and requires further research in the theoretical and methodological, practical aspects. In Ukraine, these studies are not complex and synthetic, they do not emphasize the presence of complex processes of simultaneous accumulation of formal and informal knowledge of economic development, changes in the social sphere, the latest formats of the business environment.*

Purpose. *The urgency of the scientific direction, insufficient study of the manifestations of the development of the business environment in the domestic literature determined the choice of the topic of research, led to the goal setting - to study the need for generalization of knowledge of regional management in the process of studying the business environment as a trigger for the development of the region*

Methods. *Theoretical analysis, generalization, graphic method.*

Results. *In the world of scientific theory and methodology, there is a sufficient number of research, development and publications devoted to the business environment, questions of its system assessment, methods and technologies of regulation. In Ukraine, the study of business environment development, its assessment and appropriate regulation at the regional, industry, and country level is not comprehensive and synthetic, and therefore a number of issues remain open. The areas of uncertainty include: the development and implementation of a national model of the economy and the corresponding parameters of the business environment; outline of the regional business environment with approximate parameters and common characteristics of development, assessment of the potential of the business environment of the regions; economic and social interests of the development of the business environment of the regions of Ukraine. The problem of non-formalization, insufficiency, asymmetry of knowledge is considered. Perspective directions of business environment research at the level of regions and regional management are outlined: assessment of interests of regional agents of the business environment; detecting triggers for the development of the business environment; development of an effective prototype of the business environment of the region, which will enable to simulate the business environment of the region, territory and, accordingly, using interconnections, to optimize its condition; development of a method, within which it is possible to conduct a comprehensive assessment of the business environment.*

Originality. *The article outlines economic interests that are the driving force behind the development of the business environment and the creation of the latest trends in the functioning of the regions, the role and place of the business environment in the system of harmonization of economic and social interests are considered.*

Conclusion. *Introduction of mechanisms and regulatory instruments that take into account regional peculiarities of the business environment; studying and evaluating the experience of operating and regulating the development of the business environment of other countries and regions from the standpoint of the possibility of transferring such experience to the soil of the regions of Ukraine; regulation of the development of the business environment of regions in the context of processes of formation of information, innovation economy, clusterization processes - perpetual tasks of regional management.*

Keywords: *business environment; regions; innovation; regional management; interests; directions of research; business environment model; research priorities.*

Одержано редакцією: 01.11.2017
Прийнято до публікації: 12.12.2017

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БІЄВЕЦЬ Анна Василівна, аспірант кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, м. Черкаси, Україна.

БІЛОУС Світлана Петрівна, к.е.н., доцент кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, м. Черкаси, Україна.

БІТЮК Інна Миколаївна, старший викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна.

ГОЛОВНЯ Юлія Ігорівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна.

ГРІДНЄВ Микола Анатолійович, перший заступник начальника Головного управління ДФС у Черкаській області, м. Черкаси, Україна.

ЗАГОРОДНЯ Юлія Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри «Менеджмент та підприємництво на морському транспорті», Азовський морський інститут Національного університету «Одеська морська академія» м. Маріуполь, Україна.

КЛЄВЦОВА Олена Миколаївна, аспірант кафедри менеджменту та економічної безпеки (PhD Доктор філософії), Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, м. Черкаси, Україна.

ЛАБА Ірина Зінонівна, аспірант кафедри аналітичної економіки та міжнародної економіки, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна.

ЛИСИЙ Олександр Пилипович, к.е.н., професор, директор АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна.

ОЧЕРЕДЬКО Олена Олександрівна, старший викладач кафедри «МіПМТ» АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна.

ПОДЛУЖНА Наталія Олександрівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ, Україна.

РИЖКО Олександр Вікторович, аспірант кафедри менеджменту, ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ, Україна.

СУРАЙ Анна Станіславівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Черкаського державного технологічного університету, м. Черкаси, Україна.

ТОНКИХ Людмила Семенівна, к.фіз.-мат.н., доцент кафедри «ПНіГД» АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна.

ТУРЧЕНЯК Олександр Васильович, к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту ЧФ ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси, Україна.

ФІМЯР Світлана Володимирівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту ЧФ ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси, Україна.

ЧЕРНИШОВ Олександр Юрійович, к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту виробничої та невиробничої сфери, Донецький державний університет управління, м. Маріуполь, Україна.

ЩЕРБАТИХ Денис Володимирович, к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів, обліку і аудиту, Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси, Україна.

ЯКУШЕВ Олександр Володимирович, викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна.

ЯЦЕНКО Володимир Микитович, д.е.н., професор, професор кафедри туризму і готельно-ресторанної справи, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна.

ЗМІСТ

Бісвець А. В. Економічна безпека у сфері готельно-ресторанного бізнесу у сучасних економічних умовах	3
Білоус С. П. Комерціалізація інтелектуальної власності	9
Бітюк І. М. Проблеми функціонування бізнес-інкубаторів: актуальні питання регіональної політики	17
Головня Ю. І. Соціальна інфраструктура регіону: еволюція поняття в контексті сучасних економічних змін	24
Гріднєв М. А. Концептуальні засади гармонізації регіональних економічних інтересів кластероутворення в Україні	29
Загородня Ю. В. Проблеми розвитку логістичних центрів в Україні	36
Клевцова О.М. Особливості забезпечення економіко-екологічної безпеки регіону	41
Лаба І. З. Інструментарій регулювання міжнародних потоків капіталу в країнах, що розвиваються	49
Лисий О. П., Очердько О. О., Тонких Л. С. Підвищення інвестиційної привабливості морських портів в Україні	56
Очердько О. О., Тонких Л. С. Сутність та значення інвестиційної привабливості сучасних холдингових підприємств	61
Подлужна Н. О. Систематизація факторів впливу на знанневий розвиток регіонів України	67
Рижко О. В. Фактори впливу на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу	73
Сурай А. С. Дослідження ділового середовища в умовах узагальнення знань регіонального менеджменту	79
Фімяр С. В., Турченяк О. В. Сучасні підходи до формування та розподілу витрат	89
Чернишов О. Ю. Економічна оцінка інвестицій як складова процесу побудови інноваційних кластерів	95
Щербатих Д. В. Позитивні і негативні фактори впливу іноземного капіталу на банківський сектор України	101
Якушев О. В. Формування бізнес-інкубаторів у інноваційно-освітніх кластерах: проблеми та перспективи регіонів України	110
Яценко В. М. Підвищення продовольчої і енергетичної безпеки України – відтворювальні джерела енергії	118
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	129

CONTENTS

Biievets A.V. Economic Security of the Hotel and Restaurant Business in Modern Economic Conditions	3
Bilous S.P. Commercialization of Intellectual Property	9
Bityuk I.M. Problems of Functioning of Business Incubators: topical questions of regional policy.....	17
Holovnia Y.I. Social Infrastructure of the Region: Evolution of the Concept in the Context of Modern Economic Change.....	24
Grindnev M.A. Conceptual Bases of Harmonization of Regional Economic Interest in Clustering in Ukraine	29
Zagorodnia Y.V. Problems of Development of Logistic Centers in Ukraine	36
Klievtsova O. N. Features of providing economic and environmental safety of the region	41
Laba I.Z. Capital Controls Instruments in Developing Countries	49
Lysyi O.P., Ocheredco O.O., Tonkyh L.S. Improvement of the Marine Ports Investment Attractiveness in Ukraine	56
Ocheredco O.O., Tonkyh L.S. The Essence and Value of Investment Attraction of Modern Holding Enterprises	61
Podluzhna N.O. Systematization of Factors Influencing the Knowledge Development of Regions of Ukraine	67
Ryzhko O.V. Factors of Influence on the Development of Innovation-Investment Activity of Small Business Subjects	73
Surai A.S. Business Environmental Research in Conditions of General Knowledge of Regional Management	79
Fimyar S.V., Turchenyak O.V. Modern Approaches to Costs Formation and Distribution	89
Chernyshov O.Y. Economic Evaluation of Investments as a Composition of the Process of Innovation Clusters	95
Shcherbatykh D.V. Positive and Negative Factors of Influence of Foreign Capital on the Banking Sector of Ukraine.....	101
Yakushev O.V. Forming Business-Incubators in Innovation-Educational Clusters: Problems and Perspectives of Regions of Ukraine	110
Yatsenko V.M. Improving Food and Energy Security of Ukraine — Reproductive Sources of Energy	118
ABOUT THE AUTHORS	129

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія економічні науки
№ 4. 2017.
(Частина 2)

Відповідальний за випуск
Зачосова Н. В.

Відповідальний секретар
Зачосова Н. В.

Комп'ютерне верстання
Любченко Л. Г.

Підписано до друку 15.12.2017.
Формат 84x108/16. Папір офсет. Друк офсет. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 12. Обл. вид. арк. 12,3.
Замовлення № __. Тираж 300 прим.

**Бізнес-інноваційний центр
Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького**
18000, Україна, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 205.
тел.: (0472) 32-93-05

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №3427 від 17.03.2009 р.